

بازرسی و نظارت در کشور چین



بازوی کنترلی دستگاه‌های دولتی در چین عمل می‌کند. در اکتبر سال ۱۹۴۹ و هم‌زمان با تأسیس دولت جمهوری خلق چین، کمیسیون نظارت تحت کنترل دولت مرکزی تشکیل شد. در سپتامبر ۱۹۵۴ این کمیسیون به وزارت نظارت تغییر نام داد. در آوریل ۱۹۵۹ و در زمان بازسازی ساختاری در بدنه دولت جمهوری خلق، وزارت نظارت ملغی شد و دوباره در جولای ۱۹۸۷ با تصویب کمیته دائمی کنگره ششم ملی خلق دوباره شروع به کار کرد و به دنبال آن تمام دولت‌های محلی در تمام سطوح اقدام به تأسیس ارگان‌های نظارتی کردند. در نهم می ۱۹۹۷ قانون جمهوری خلق چین در مورد نظارت دولتی به تصویب رسید و به موجب آن وظایف وزارت نظارت به شکل امروزی آن جنبه قانونی گرفت.

وزارت نظارت به عنوان یک سازمان نظارتی و بازرسی اداری، ضامن اجرای صحیح احکام دولت است که براساس الگوی ایجاد دولت پاک، بر نحوه کارکرد و همچنین عملکرد صحیح دستگاه‌های دولتی نظارت دارد. قانون اساسی جمهوری خلق چین تصریح دارد که شورای دولتی وظیفه نظارت را عهده‌دار است و در واقع وزارت نظارت به عنوان زیر مجموعه شورای دولتی، از طرف آن شورا، کار نظارت را در سراسر کشور بر عهده دارد.

براساس قانون جمهوری خلق چین، وزارت نظارت عمل نظارت بر سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی زیر بر عهده دارد:

- مجموعه وزارتخانه‌ها و ارگان‌ها و سازمان‌های زیر نظر شورای دولتی
- تشکیلات استانی دولت در تمام استان‌ها، مناطق ویژه شهرداری و مناطق خودمختار
- نظارت بر عملکرد دستگاه‌های نظارتی در سایر استان‌ها.

جمهوری خلق چین دارای نه میلیون و ششصد هزار کیلومتر مربع وسعت (بیش از نه میلیون و سیصد و بیست هزار کیلومتر مربع، آبی) است و پس از روسیه، کانادا و آمریکا، چهارمین کشور پهناور جهان به شمار می‌رود. براساس آمار سال ۲۰۰۶، جمعیت چین بیش از یک میلیارد و سیصد میلیون نفر است که قریب به ۲۲/۵ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد. سرزمین چین به بیست و دو استان (بدون تایوان)، پنج منطقه خود مختار (که دو منطقه آن مسلمان‌نشین است)، چهار منطقه مستقل شهرداری (تحت نظارت دولت مرکزی)، دو منطقه ویژه اداری و بیش از دو هزار شهرستان تقسیم می‌شود.

گسترده وسعت سرزمینی و جمعیت بالای چین باعث شده که نظام اداری این کشور تشکیلات وسیعی را شامل شود. بدیهی است که این نظام به منظور جلوگیری از بروز فساد و تخلف در دستگاه‌های دولتی نیاز به کنترل و نظارت دایم و مستمر دارد. علاوه بر اینکه نظام تک‌حزبی در چین و کنترل مطلق تمام دستگاه‌ها و رسانه‌ها و ... امکان انعکاس اخبار و تحولات داخلی دولت، به منظور گسترش نظارت عمومی را کاهش می‌دهد. به همین دلیل دولتمردان چین چنین ادعا می‌کنند که روند توسعه و رشد اقتصادی در چین مرهون نظام دقیق کنترل دولتی است. هر چند در سال‌های اخیر موارد متعدد فساد در رده‌های مختلف دولتی و حزبی مشاهده شده است، اما ایجاد راهکارهای جدید نظارتی و برخورد با متخلفان در سطوح مختلف شامل اخراج از ساختار تشکیلاتی حزب، جریمه نقدی، تنبیه و حتی مجازات اعدام، همواره موارد تأکید مقام‌های پکن بوده و از ملاحظات اصلی نظارتی در نظام دولتی محسوب می‌شود. در کشور چین وظیفه مهم نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها بر عهده وزارت نظارت است و در واقع وزارت نظارت به عنوان رکن نظارتی و

- براساس قانون اساسی چین، وزارت نظارت حق بازرسی، رسیدگی، توصیه و در نهایت تنبیه را دارد.

در مرحله اول، وزارت نظارت می‌تواند نحوه اجرای قوانین، مقررات و سیاست‌های دولت را توسط ارگان‌های اجرایی و اداری و کارکنان آن مورد رسیدگی قرار دهد.

در مرحله دوم، می‌تواند به موارد نقض قانون، مقررات و سیاست‌ها و نظم اداری را که توسط ارگان‌های اداری یا کارکنان آنها صورت گرفته است، رسیدگی کند.

در مرحله سوم می‌تواند به بخش‌های مربوط برای رفع مشکل توصیه‌هایی ارائه کند و در مقابل، بخش‌های مربوط مکلف به اجرای توصیه‌های ارائه شده، هستند.

در مرحله آخر نیز وزارت نظارت می‌تواند براساس بررسی‌هایی که به عمل آورده است، اقدام به صدور حکم عدم لیاقت، تنزل درجه کاری و حتی انفصال از خدمات دولتی کند.

شیوه عمل در وزارت نظارت بدین ترتیب است که براساس قانون و مقررات قوانین کشوری و شورای دولتی، بازرسی‌هایی به صورت منظم و نامنظم از بخش‌های مختلف به عمل می‌آورد. گفتنی است، این روند طی سال‌های اخیر به‌ویژه در بخش‌های اقتصادی از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است.

نحوه کار وزارت نظارت به این شکل است که در مرحله اول نظارت و بررسی در مرحله بعد بازرسی و در مراحل بعدی بازجویی و در نهایت نیز در صورت نیاز مجازات اعمال خواهد شد.

مجازات نیز خود بر چند قسم است؛ در مرحله اول، احضار، مرحله بعد، اخراج فرد از پست دولتی و در مراحل سخت‌تر، مجازات‌های نقدی و حتی می‌تواند حبس و اعدام را در پی داشته باشد که در خصوص چنین مجازات‌هایی، سیر پرونده در سایر بخش‌های دولتی نظیر دیوان عالی خلق و دادستانی عالی خلق دنبال خواهد شد.

گستره فعالیت‌های وزارت نظارت خیلی وسیع است. کارکنان وزارت نظارت از نیروهای متخصص هستند و در یک فرایند طولانی انتخاب و استخدام می‌شوند.

براساس آخرین آمار دریافتی از وزارت نظارت، از سال ۲۰۰۳ تاکنون وزارت نظارت توانسته است بیش از ۳۵ میلیارد یوان اموال عمومی یغما شده از طرق مختلف نظیر اختلاس را به خزانه دولت باز گرداند.

همانطور که عنوان شد، یکی از وظایف وزارت نظارت، بررسی و پی‌گیری نحوه و میزان مالیات و تبیین راهکارهای مناسب برای بهبود ساختار مالیاتی است. در همین راستا طی سال‌های اخیر وزارت نظارت در تقلیل مالیات در بخش‌های کشاورزی و روستایی نقش قابل توجهی داشته است. در نهایت دولت چین در سال گذشته تمام روستاها را از پرداخت مالیات معاف کرده است. از سوی دیگر، اصلاح نظام مالیاتی باعث شده است تا در دو سال گذشته از فرار از پرداخت مالیاتی به ارزش تقریبی ۴۰ میلیارد یوان ممانعت به عمل آید.

طبق آمار، در چند سال اخیر سالانه بیش از ۱۵۰ هزار پرونده مربوط به کارکنان دولت مورد بررسی قرار گرفته است که به عنوان مثال در سال ۲۰۰۵ از این تعداد ۶۰۰۰ مورد از تخلفات توسط مسئولان شهرستان‌ها بوده است. گفتنی است که رقم ۱۵۰ هزار پرونده در سال مبین یک در هزار تخلف در کارکنان دولت است که در واقع رقم قابل توجهی محسوب نمی‌شود.

از دیگر وظایف وزارت نظارت، کنترل نحوه گزینش نیروها، کنترل نحوه خرید اقلام دولتی و همچنین نظارت بر مناقصه‌ها و مالکیت‌های عمومی و جمعی است.

در نشست سوم و چهارم شانزدهمین کنگره ملی حزب کمونیست چین، موضوع نظارت و ایجاد راهکارهای جدید برای تقویت آن یکی از مباحث اصلی کنگره بود. به موجب مصوبات نشست‌های یاد شده، برنامه‌ای ارائه شد و به تصویب رسید که به موجب آن، تنبیه و تقویت نظام مبارزه و جلوگیری از فساد در کنار آموزش و تربیت به منظور ایجاد ایدئولوژی و اخلاقیات محکم مورد تأکید قرار گرفت. در این نشست‌ها ایجاد دولت پاک به عنوان شعار اصلی و محوری حزب مطرح شد.

براساس اساسنامه وزارت نظارت، وزیر نظارت و چهار معاون وی کنترل امور را در دست دارند. وزیر و معاونان وی نشست‌های منظمی به منظور بحث و تبادل نظر در مورد امور محول دارند. وزیر نظارت به عنوان یکی از اعضای شورای دولتی توسط نخست‌وزیر معرفی می‌شود و با تصویب کمیته دائمی کنگره ملی خلق، توسط رییس جمهور تعیین می‌شود. دوره وزارت وی پنج سال است که در صورت تصویب، می‌تواند برای یک دوره دیگر نیز این سمت را بر عهده داشته باشد.

بیست و یک دایره اداری در وزارت نظارت فعالیت می‌کنند که شامل اداره‌های کل و اداره‌های تخصصی است. از مجموعه یاد شده هشت اداره کل مسئول امور اجرایی است. چهار اداره کل مسئول بررسی بازرسی امور وزارتخانه‌های دیگر و کارکنان آنها در مرکز و چهار اداره کل دیگر مسئول بررسی امور بخش‌های دولتی و کارکنان در سایر استان‌ها هستند. از دیگر اداره‌های کل وزارت نظارت می‌توان به اداره کل آموزش، اداره کل بررسی‌های موردی، اداره قوانین و مقررات، اداره کل پرسنلی، اداره کل امور خارجی، بخش گزارش‌ها و ... اشاره کرد.

وزارت نظارت در شهر پکن در مجموع، هشتصد نفر کارمند دارد که این رقم جدای از کارکنان مربوط به اداره‌های مرکزی در استان‌ها و شهرستان‌هاست که مسئولیت امور نظارتی استان‌ها و شهرستان‌ها را بر عهده دارند. وظیفه کارکنان مرکز، علاوه بر پی‌گیری امور نظارتی در پایتخت، تنظیم امور مرکز با سایر استان‌ها و شهرستان‌هاست. علاوه بر آن در تمام وزارتخانه‌های دولتی نیز دفتری در خصوص مباحث نظارتی فعالیت می‌کند.

وزارت نظارت هشت مسئولیت کلان بر عهده دارد:

- بازرسی و رسیدگی به مشکلات سازمان‌های دولتی
- تعقیب و بازرسی نحوه کارکرد کارکنان دولت در اجرای امور کشوری
- بررسی موارد سوء استفاده مسئولان از موقعیت‌های اداری و بررسی دادخواهی‌های کارکنان دولت
- نظارت و بررسی جرایم و تخلفات
- نظارت بر انجام مجازات‌ها
- پی‌گیری امور محول از سوی دولت
- بررسی و پی‌گیری نحوه و میزان مالیات و تبیین راهکارهای مناسب برای بهبود ساختار مالیاتی
- کنترل گزینش نیروهای دولتی
- پی‌گیری شکایت‌های مردمی در خصوص نحوه عمل بخش‌های دولتی و همچنین کارکنان دولت.
- به عبارت دیگر، مجموعه فعالیت‌های وزارت نظارت در سه عبارت خلاصه می‌شود:
- پی‌گیری حقوق دولت
- بازرسی و نظارت
- آموزش کارکنان دولت و ارائه الگوهای لازم برای تعریف حدود اختیارات و وظایف.